

Bolygató 26. (2001. január)

Laczkó Erzsébet

„Csupa félelem, és csupa alázat vagyok” 75 éve született Pilinszky János

1921. november 27-én született Budapesten. Első verseskötete 25 éves korában jelent meg. Meghatározó élménye a fasizmus, a háború borzalma, a légerek iszonyata visszatérő kép verseiben.

Mély vallásossága is beépült szűkszavú és erősen intellektuális költészetébe. Az ötvenes években hallgatásra volt ítélve, nem jelenhettek meg versei. 1971-ben József Attila-díjat, 1980-ban Kossuth-díjat kapott. 24 éven keresztül dolgozott az Új Ember szerkesztőségében. 1981-ben, hatvanéves korában szívroham végzett vele.

Nemes Nagy Ágnes írta róla: „Lírája a magyar kultúra egyik világútlevele.”

Őszi vázlat

*A hallgatózó kert alól
a fa az űrbe szimatol,
a csend törékeny és üres,
a rét határokat keres.*

*Riadtan elszorul a szíved,
az út lapulva elsiet,
a rózsatő is ideges
mosollyal önmagába les:*

*távoli, kétes tájakon
készülődik a fájdalom.*

Pilinszky János kortárs líránk egyik legragyogóbb gyöngyszeme. Egy budapesti értelmiségi családban született.

*Én tiltott csillagon születtem,
a partra űzve ballagok,
az égi semmi habja elkap,
játsszik velem és visszadob...*

*Én nem kívántam megszületni,
a semmi szült és szoptatott,
szeress sötétben és kegyetlen,
mint halottját az itthagott.
(Tilos csillagon)*

Versei különböző folyóiratokban jelentek meg 1938-tól: az **Ezüstkorban**, a **Válaszban**, a **Vigiliában**, a **Magyar Csillagban**.

Alapvetően három korszakra osztható költészetete: az egzisztencializmus jellemezte évekre, az emberi tragikum megélésének, és a megváltás időszakának korszakára. Azt, hogy mi is indította versírásra kamaszkorában, Tóth Évának nyilatkozva fejtette ki: **„Engem a világ**

peremére szorult lények és a világ peremére szorult tárgyak, dolgok érdekelték. És úgy éreztem, ha ezeket el tudom juttatni valahogy a világ szívébe, akkor fontosabbat csináltam.”

Első kötete 1946-ban jelent meg **Trapéz és korlát** címmel. 18 olyan verset tartalmazott, melyek révén Pilinszky 1945 után a magyar líra élvonalába kerülhetett. Ezeket a versszövegeket áthatja az egzisztencializmus és a létezés tragikus megváltoztathatlanságának érzése. Itt már kialakult egyéni költői hangja, mellyel érzelmi drámákat is közvetít:

*Csillaghálóban hányódunk,
partra vont halak,
szánk a semmiségbe tátoz,
száraz űrt harap –*

írja a **Halak a hálóban** c. versében, mely a magányról, a szorongásról, a kivetettségről szól. Érti és tudja, hogy az ember ki van szolgáltatva a kegyetlen és érzéketlen világnak. Akárcsak József Attila, nagy elődje, ő is a „világhiánytól” szenvedett, a meg nem értettségétől, a magánytól.

*A félelem s az álom
volt apám és anyám.
A folyosó meg a
kitáruló vidék.
(A többi kegyelem)*

1944-ben behívták katonának. Alakulatukat 1945 februárjában egy kis német faluba, Harbachba helyezték át. Ez az időszak fordulópont Pilinszky életében, hisz itt élte át örként a háború borzalmait, a koncentrációs táborok kegyetlen, embert próbáló világába itt nyert betekintést. Ez az élmény meghatározó volt számára, egész életét végigkísérte ez a mélyen átélt emlék, s nem egy versét ihlette az itteni látvány: pl. a **Harbach 1944**, a **Francia fogoly** vagy a **Frankfurtban** c. versek sorolhatók ide. Az érzékeny lelkű költő minden idegszálával reagált az emberi szenvedésekre. Ahogy tartják, férjévé avatása, 24 évesen, itt következett el.

*A világ tenyerére kalapált szeg,
holtsápadt,
csurom vér vagyok.*

Nem tudott szabadulni évek múltával sem a látottaktól, az átélt borzalomtól, mert „**Újra és újra látom őket**” – írta. Ars poetica helyett c. írásában a lágerélményekről így vall: „**Minden, ami itt történt, botrány, amennyiben megtörténhetett...**” Ezek az ún. **KZ-versek**, amelyek a közelmúlt élethelyeteit mutatják, de élménye maradandó, örök.

*Nem görbülhet egyetlen hajuk szála,
őrzöm legkisebb ráncaik
a közeteknél konokabban
az ítéletnapig –*

fogalmaz a **Sírversben**.

Az 50-es években a reményvesztettség érzése, a megváltatlan ember bűnei kapnak hangot költészetében. Ekkor már egyetemes emberi szenvedéstörténetről ír, bűnről és bűnhődésről. Az ebben az időszakban írt versek elvontabbak, általánosabbak, mint a korábbiak. A

feledhetetlen múlt önmagán túlmutató jelentést kap, mely a jelent és a jövőt is meghatározza. De a szenvedő világ, a történelmet megélt emberek milliói remélnek mégis a megváltásban.

E gondolkör erősödik fel harmadik korszakában. 1950 és 1954 között írta egyik legmonumentálisabb és talán „legnehezebb” versét, az **Apokrifot**. Eredetileg verses regénynek tervezte a tékozló fiúról. Főműve ez, költői világának összefoglalása is egyben. Az apokalipszis-irodalomhoz nyúlt vissza: milyen is a jövőről szóló kinyilatkoztatás, a világvége-leírás, melyben a végítélet a múlt és jelen következménye lehet csak. A versben sok motívum emlékezteti a kiüresedésre az embert, a magányra, a pusztulásra, a nemlétre, a hiányra, az árvaságra. Pilinszky végigjárja a történelmet, a kezdetektől a jelenig, és siralmas jövőképet rajzol elénk. Érzékelteti, mi lesz a világból az emberi kapcsolatok nélkül, mi lesz az örökös szenvedőkkel, akik magukban hordozzák ma is a „mélyvilági kínt”. A világ üressé válik, nem lesz Én –Te kapcsolat, a létezés tragédiába fordul. Mi marad? A szenvedés, a magány és a bűn.

*És könny helyett az arcokon a ráncok,
csorog alá, csorog az üres árok.*

A **Harmadnapon** c. kötetben egy sajátos versstílusa is megjelenik, a négysoros. Ebben a lírai kifejezést a minimumra csökkentette: *„Ha megkérdeznék, mi az én költői nyelvem, igazság szerint azt kellene válaszolnom: valamiféle nyelvnélküliség, valamiféle nyelvi szegénység. Viszont a művészetben az ilyen szegény nyelv is – ezt a szegények büszkeségével kell, hogy mondjam – megváltódhat. A művészetben a süketek hallanak, a vakok látnak, a bénák járnak, minden fogyatékosság teremtő és magasrendű erővé válhat.”* E versekben együtt van a lényeg, a feszültség, a borzalom, a modern hisztéria, a veszélyhelyzet.

Pilinszky alapélménye az istenhit, de nála az élet szolgálatának megnyitására szolgál ez a hit. Felháborodottan válaszolt azoknak, akik róla, mint katolikus költőről beszéltek: *„Nem vagyok katolikus költő. Ilyen nincs. Katolikus vagyok és költő.”*

Életműve a XX. századi magyar irodalom nagy értéke. Egységes ez az életmű. *Németh László* írta róla: *„Nem volt még magyar költő, aki ilyen kis számú verssel, így beírta volna magát igényes líránk legjobbjai közé.”*

Egy időben divat volt őt olvasni. Ám költői és emberi értékeivel hamarosan rádöbbsenti a versszeretőket: mindig hű maradt ars poeticájához:

*Amiként kezdtem, végig az maradtam,
Ahogyan kezdtem, mindvégig azt csinálom.*

(1996-ban végzett a „D” osztályban. Három éven át volt szerkesztőségi tagunk. A JATE BTK-n végzős magyar-német szakos hallgató. Cikke az 1996. decemberi, 9. számban jelent meg.)

Lakos Fruzsina: Mit jelent nekem a Bolyai?

„Nagy célom az, hogy érettségi után bekerülhessek egyetemre. Ezért olyan gimnáziumot választottam, amely fel tud készíteni a felvételire. Nagyon sok diákot kérdeztem a gimnáziumok felől, az érdeklődésemet a Bolyai nyerte el.

Miután felvettek, még nem tudtam, mi vár rám. A tanárok szigorúk, következetesek. A sulis gyermekközpontú. Főleg a rendezvények.

Nagyszerű volt, hogy már másodikos korunkban Ausztriában tölthettünk egy hetet.

Azt hiszem, nem bántam meg, hogy ide jelentkeztem. Céljaim eléréséhez a Bolyai nélkülözhetetlen.”

(1999-ben érettségizett a „D” osztályban. A tízéves évforduló alkalmából feltett körkérdésre válaszolt a 12. (1997. decemberi) számban, a 10. oldalon.)

Lázár Nikolett¹

Csak az fáj

Csak az fáj,
hogy nincs mit mondanom.
Pedig itt a ragyogó alkalom.

Csak az fáj,
hogy minden megváltozott.
Furcsák az emberek, furcsák a zajok.

Én változtam volna ekkorát?
Vagy az egész világ másképp lát?

Csak az fáj,
hogy semmit nem tudok.
Minden titokká változott.

Úgy érzem,
nemsokára elballagok,
itt hagyom ezt a romlott századot.

Csak az fáj,
hogy minden visszatart.
Akit szeretek, s aki nem akart.

Szép a múlt,
hiába tuszolt néha a sírba.
Mégis szebb volt, mint a ma.

Akkor még
én voltam. Ma már nem az vagyok.
Nincsenek fejemben tiszta gondolatok.

Változás –
hisz mindig ezt akartam.
De ezt most nem én csináltam.

Csak az fáj,
hogy már semmit nem tudok.
Itt hagynám ezt a romlott századot.

¹ 1999-ben érettségizett a „B” osztályban. Elégikus hangvételi versivel többször is találkozhattunk újságunkban. A 17. (1998. szeptemberi) számban jelent meg, a 22. oldalon a *Csak az fáj*...

Csak az fáj,
hogyminden visszatart.
Aki szeret, s mindig jót akart.

Csak az fáj,
hogymincs mit mondanom.
Minden szó csupa fájdalom.

Csak az fáj,
hogyminden visszatart.
Akit szerettek, s aki nem akart.

Szép a múlt,
hiába tuskolt néha a sírba.
Mégis szebb volt, mint a ma.

Akkor még
én voltam. Ma már nem az vagyok.
Nincsenek fejemben tiszta gondolatok.

Változás –
hisz mindig ezt akartam.
De ezt most nem én csináltam.

Csak az fáj,
hogymár semmit nem tudok.
Itt hagynám ezt a romlott századot.

Csak az fáj,
hogyminden visszatart.
Aki szeret, s mindig jót akart.

Csak az fáj,
hogymincs mit mondanom.
Minden szó csupa fájdalom.

Újra láttalak

Szürke volt az ég
száraz gallyak lógtak
a vén Duna vizébe
mellettem álltal
s én ragyogást próbáltam tenni
ebbe a szürkiségbe

Újra láttalak
a hónapok mostanra
felemésztették a mérget

mellettem álltál
s én a pár pillanatért
odaadtam volna a mindenséget
melytől azt hiszem
csak az enyém
mellettem álltál
s talán az már más volt
nem is én

Újra láttalak
a kezed is ugyanaz volt
mely újra simogatta az arcom
csókod puha és meleg
és követelőbb mint valaha
ez ellen sincs már harcom

Nem ellenkezem
hiszen ha akarnék se tudnék
nincs erőm neked ellenállnom.
Csak követelni tudlak én is
olyan erősen
ahogy azelőtt kellett volna kívánnom

A szenvedély melyet irántad érzek
ha finom játszol a kezemmel
megjelenik minden egyes porcikámban
minden magányos éjjel

Mellettem álltál
fogalmad sem volt – s ma sincs –
hogy milyen erő ez nekem
újra láttalak
s én a Duna partján a szürke ég alatt

Csak szorítottad a kezem

(1999-ben érettségizett a „B” osztályban. Elégikus hangvételű versivel többször is találkozhattunk újságunkban. A 17. (1998. szeptemberi) számban jelent meg, a 22. oldalon a Csak az fáj...)

Dr. Kovács István

**A tehetség nem porlad el. Egy tanítvány emlékére
Magó István (1976–1998)**

A halál mindig fájdalmas, hát még ha fiatalemberről van szó. S különös, ha az ember a tanítványát veszti el. Október 28-án, az első óra utáni szünetben mondja az igazgatóhelyettes, hogy meghalt Magó Pista. Sokunk kedves, emlékezetes tanítványa volt. 1995-ben adtuk ki verseskönyvét **Kincset keresek** címmel. **Szekér Endre**, a Forrás főszerkesztő-helyettese méltatta a diákköltő írásait. Verseivel nagy sikert aratott, **a sárvári diákköltő-találkozón különdíjat kapott**. Érettségi után a szegedi jogi karon tanult, ott is példaadóan.

A hír megrendüléssel, szomorúsággal töltött el. Keresem a szavakat, de a tény kettőtör minden ép gondolatot. Együtt kerültünk 1990. szeptemberében a Bolyaiba, mindkettőnknek egy új életszakaszt jelentett az iskola. Neki a kiteljesedést, jó tanulmányi eredményeket, a sikert.

De mindennek, **„ami volt, más távlatot ad a halál már”**. Keserű távlatot, nehezen elviselhető, a sohasem feledhetőség állapotát.

1993-ban lepett meg Magó Pista először írásaival. Folytonosan kincset, az értéket kereste az irodalomban is. **„Kincset keresek a fel nem ásott kertben, / Hol szellemek vigadnak vészjósló lepelben.”** Tizenéves felnőtt volt, érett tematikával, kritikus világlátással. Értékszemléletével ma is példa a diáktársak előtt. A mértéket mindig tudta, egyszer-egyszer elegánsan, máskor rezignált kamaszos szkepszissel, de mindig a tőle megszokott Magó Pistás mosollyal kísérve adott kor és körképet magáról, nemzedékéről. Hozzá illően, csendesen, de mindig kimondta, hogyan is pazaroljuk el értékeinket, a barátságot, a szerelmet.

1994. januárjában mutattam be társai előtt írásait, de nélküle. Kórházban volt, ahol **„sápadt-szín szobám beteg”** – írta. Majd ezt: **„Elviselni ennél csupán a tudatot nehezebb. / Azt hiszem, mégis én vagyok a tucatszor betegebb.”** Akkor alig hittünk e sorokban. Tragikus megérzésében kétkedtünk, pedig csak álltattuk magunkat, még akkor is, amikor már így írt: **„Vendég vagyok a Halálnál délutáni teára... / Erősebb vagyok, még bírnék vele, de félek!”** Mi is féltettük. Aggódtunk. Reménykedtünk – vele együtt, miközben folyton **„verslevelekben”** idézte a kórházélményeket, **„ahol József Attila és Ady a témák, / majd Platón, az ideák, az indek, a Védák, / azután a kor, amelyikben élünk, / a lét-nemlét-probléma, végül betegségünk.”**

Sikeres volt diáknak, tehetséges volt írónak. Csodáltuk, ahogy időlegesen legyőzve a szörnyű kórt, leérettségizett, ahogy megújult, s sikeresen felvételizett a jogi karra.

Többszörösen is boldognak látszott ez a helvéciai fiatalember. Az egyetem megkezdése előtt újságolta: **„végigutaztam a nyarat. Meggyógyultam, s egy délutánt Faludy Györgynél töltöttem... Azt mondja, lát bennem valamit.”**

A munkát azonban félbehagyták vele. Fájdalmasan korán veszítettük el a tanítványt. A búcsú mindig fájdalmas, hát még, ha olyantól kell búcsúzni, akiért érdemes ma a tanári hivatást vállalni, s akiért naponta érdemes katedrára állni. Kevesen vannak az ilyenek! Hitet adó diák volt ő!

Szavakat keresek, de bénít a tény, amint ezt leírta maga Magó Pista is, ahol **„már nincs cél, nincs hit és nincsen érték. / Nincs Faludy, nincsen Örkény, / sem Keresztúry, az időmérték...”**, és ahol **„az írás, olvasás egyszerűen hamu lett”**.

Hisszük, hogy a tehetség nem porlad el. Bolyais diáktársaid, barátaid, tanáraid megőrzik emlékedet! Nyugodj békességben, Pista! Isten veled!

(1994-ben érettségizett a „D” osztályban. Egyik nagy diákköltő-tehetségünk volt. 1998. októberében meghalt. Emlékét verseivel és a róla 2000. decemberében elnevezett Diákköltők és Írók Körével is őrizzük. Megjelent a Köztér 1998. decemberi számában. A Bolygató 15. (1998. decemberi) számában, a 11. oldalon a ravatalánál elmondott teljes szöveg olvasható.)

Magó István

Szomorú vers Ludmillának

Itt minden olyan szomorú,
A fűszél és a faodú,
A kert is és a kutyám is,
A kis hajóm és anyám is,
A temető, a koszorú,
A beteg fába szorult szű:
Csak barna szemed szomorúbb.

Kincset keresek

Villamosok zaja falja fel a csöndet,
Szemhéjamon éjjel álmatlanság zörget,
Csak néhány könyvem kísér el szótlanul,
Olvasok részegen, olvasok józanul.
Mesékből építem egy külön világ házát,
Mint lázas kisfiú, ki elfelejti lázát,
Kincseket keresek egy fel nem ásott kertben,
Hol szellemek vigadnak vészjósló lepelben.

Láz ver

Tegnap láz rázott ütve, rúgva
verte homlokom vérszagúra;
s rémült hiányod mélabúja.

Hol van hangod hárfá-húrja?
Kámaszutra trubadúrja,
teát innék, de nem vagy itt velem,
mézzel innám, ahogy mutattad nekem.

Beteg vagyok, törődj hát velem.
Ujjaiddal tépd szét a széken
lógó lázam és hideglelésem.
Meggyógyulok, hisz itt maradsz velem:

a mennyezetre festettelek.
Esténként a reggelt várom,
hogy felébredhessek veled.

A társalgás jó

Mindhárman beszélgettünk az este.
A társalgás jó, az istenverte.
Éjjelből is sokszínűre mázolt,
Fenséges, dús nagyfőkét kovácsolt.

József Attila és Ady a témák.
Majd Platón, az ideák, az indek, a Védák
Azután a kor, amelyikben élünk,
A lét-nem-lét-probléma, végül betegségünk,

Mellyel egyikünk sem foglalkozik.
Tudjuk, nem a középkorban élünk,
Hol az orvos csupán fogadkozik,
És rózsafüzért morzsolgat értünk.

Az ifjú Thomas Mann emlékére

Azt hittem, hogy ha majd verset írok hozzád,
jobb lesz. Látod, beértem volna ennyivel.

De azóta mintha sűrűbben botoznád
derebbre szőtt arcom, s egy szemernyivel

sem lettél jobb. Prezentálja a számvetés.
És én sem. Még mindig árt a koránkelés,
s még mindig csak lógó orrhegyemig látok,
ősmagyar virtus vagy ezeréves átok?

S még mindig rühellem azt, aki hazudik.
Bár a század elmúlt, éppen a huszadik.
Akiktől sajnos meg nem véd a századvég

lepusztult paloták, elvadult skanzenek,
ázott, kivert kutyák, fajankók, babszemek:
Krögerként irtózom tőletek, Hansenek!

Beáta

Bea,
gyöngy és gyönyörű,
pallos, kard és koszorú,
igazgyöngy és kagyló héja,
gyerekjáték, virág szirma,
gyémántgyűrű, puha bársony,
nyári éjjel, gyermekálom,
pókhálóba szőtt bogár,
vízcseppek és lepkeszárny,
ibolya és páva tolla,
álomkép és kabát gombja,
barokk kastély, nyári zápor,
rózsakert és rózsamámor,
hófehér, és nyírfa ága,
szépség édes méhkaptára,
Beáta.

(Magó István: Kincset keresek c. verseskötetéből (Irodalmi Bolygató, 1995-ös melléklet) válogattuk az alábbi verseket.)

Magyar Norbert

Este

Csendesen szeretkezik odafent
a Hold és nője, a sötétség,
fényes gyermeket szülve, kiknek
csillagok lesznek a nevük.
Odalent egyedül vagy a tömegben,
aki észreveszi a kéjt,
hallod a lámpád suttogásait,
s az elhalt növények nyögését,
csak Neked van az érzelem.
Maradj csendben,
és élvezd!

(1996-ban érettségizett az „E” osztályban. Verse a 6. (1995. decemberi) számban, a 12. oldalon jelent meg.)

Márkusné Svihrán Mária

Volt egyszer egy 12. A osztály

Mikor először megismertem őket, még „harmadik A” osztály volt, és én biológiát tanítottam nekik. Eltelt fél év, és ők „tizenegyedikesek” lettek, én meg az osztályfőnökük. Felismertem az első osztályfőnöki óra fontosságát, jelentőségét, hogy alapvetően meghatározó a kezdet. Rendszereztem a feladatokat, és átgondoltam a teendőket, új tervekkel teli léptem be hozzájuk, az osztályba. Lelkesedéssel kezdtem el mondanivalómat. Körülbelül a harmadik mondat után Gábor megszólalt: – No, és az osztálykirándulással mi lesz? – Hát így kezdődött.

A folytatás – Balatongyörök. természetesen nem kis időmbe és energiámba került, mire a számomra igen kedves Balatonfelvidéken levő, a világ zajától (legalább is tavasszal) üdülőfalut elfogadtattam velük. Természetesen a jó magaviselet zálogaként az osztályfőnöki megpróbáltatások „koronáját”, a diszkót is megígértem nekik. A gyönyörű fekvésű Tihany az apátsággal valóban mindenkinek tetszett, nagyon ügyesen oldották meg Füreden a városismereti vetélkedő feladatait. (Utólag ugyan elfog a kétely, valóban végigjárták-e a feladatlap útvonalát vagy egy csöndes helyen a fáradsalmakat kipihelve a vizuális élmény helyett az útikönyv-olvasás élvezetének adóztak?!) Ugyan a Káli-medence kötengerének megtekintéséről sikerült lebeszélniük, de a Badacsony hosszirányú megmászásától nem tudtam eltekinteni. Indultunk Badacsonytomajtól, és a sárga jelzésen haladva – érintve a csúcstól – Badacsonytördemicen kötöttünk ki. Útközben **Robi** – aki testnevelés szakon tanul tovább – ugyan kifejtette, hogy a XX. század végén, a motorizáció idején micsoda dolog ennyit gyalogolni. **Márk** magán kívül még egy nagy magnós rádiót is vonszolt. **Tiborék** előreszaladtak, így éles vita alakult ki a menettempó körül. **Marcsiék** pedig nem értették, miért mániája minden osztályfőnöknek a gyalogtúra.

Mire leértünk a kilátóba, már mindenki az esti diszkóról beszélt, így a hegyről lefelé természetesen gyorsítottak a tempón. Ekkor történt, hogy **Réka**, **Ági** és még pár lány

eltévedtek. Mi már rég a tördemici árokparton pihentünk, mikor Rékáék megérkeztek lihegve, vonatjegyet szorongatva kezükben. Ugyanis lekeveredtek Badacsonyba, és onnan vonattal tették meg az utat. A nap végén végre Balatonyörökre érkeztünk. A szokásos teendők (szállásfoglalás, csomagolás, készülődés, vacsora) után jött a diszkó keresése. Kisebb csoportok alakultak, és indultak Györök feltérképezésére. Hamar jött a döbbenet, és elementáris erővel hatott a hír: e parányi helyen nemhogy diszkó nincs, hanem rajtunk kívül szinte senki. Minden remény oda. Pedig, ha tudták volna, hogy pár kilométerre tölünk, Keszthelyen aznap éjjel volt a balatoni szezonnyitó nagy buli...

Másnap azért az Afrika Múzeumban megvigasztalódtak, és azt sem bánták, hogy a Festetics-kastélyt kellett megnézni. Délután pedig a fürdés az alig 17 fokos Balatonban, és a foci teljesen rendbe hozta a hangulatukat.

Ők ilyenek volt. Volt egyszer egy osztály. **Volt egyszer egy 12. A!**
(A szerző 1989-től tanít a Bolyaiban, biológia-kémia szakos tanár. Írása Farkas Csaba Egész egyszerűen: Bolyai c. könyvében a 13. oldalon jelent meg, majd a Kecskeméti Lapok Krétakör rovatában 1999. szeptember 9-én.)

Marusin Viola

Savaseső-mérés és egy norvég kapcsolat

Iskolánk szeptember végén bekapcsolódott a norvégok által elindított **„Európai légszennyezettség”** programba. Rajtunk kívül még 12 ország végzett ugyanilyen méréseket. A mérésorozat során megismertük környezetünk szennyezettségi fokát, és úgy véljük, sikerült lépéseket tennünk a környezetvédelem felé.

Feladataink a következők voltak: szélirány és hőmérséklet meghatározása, csapadékmérés és pH vizsgálata, valamint időjárási viszonyok és különböző szennyeződések (pl. por) felmérése.

Mindehhez nagyon egyszerű eszközök nyújtottak nekünk segítséget. Az iskola udvarán állítottuk fel „mérőállomásunkat”, amely tartalmazott egy gyűjtőedényt (ebbe a csapadékot fogtuk fel), hőmérőt és egy szélirány-jelzőt.

Egy hónapon keresztül minden reggel feljegyeztük az adatokat, majd a program végére érve összesítettük, és elküldtük Norvégiába.

Igaz, hogy kevés csapadék esett ez idő alatt, de ebből is ki tudtuk mutatni, hogy iskolánk környékén savas eső esik, melynek fő oka a mellettünk elhaladó autópálya.

Közben felvettük egy norvég iskolával a kapcsolatot, s már kaptunk tőlük leveleket. Ezzel iskolánkat újabb szálak fűzik külföldre, egy még kevésbé ismert területre.

Az eredmények elküldése után a norvég társaság az adatokat elemzi, és egy átfogó savaseső-jelentést tud készíteni, melyet elküldenek a politikusoknak és nekünk is.

Reméljük, hogy ezzel is hozzájárultunk az európai mérés-sorozat sikerességéhez, Ezáltal is segítséget adtunk a környezetvédő szervezetet programjainak megvalósításához, egy tisztább, kevésbé szennyezett jövőért.

(1995-ben érettségizett az „A” osztályban. Cikke a *Mi újság?*-ban jelent meg, 1992. decemberében, a 23. oldalon.)

Mészáros Marianna

Pócs Judit nemezsobrai

Gondolom, mindenkinek, aki ezt a kiállítást megnézi, hozzám hasonlóan csupa kedves és szép dolog jut az eszébe. Ez nem véletlen, és szerintem Judit szándéka is ez volt valahol. Még ha semmi aktualitása, semmi köze nem lenne ennek a kiállításnak és **Pócs Judit**nak a Bolyai János Gimnáziumhoz, akkor is jó lenne ezeket a színes, játékos, meséket, varázslatokat idéző nemezeket nézegetni...

De így, hogy még köze is van hozzánk, én még nagyobb örömmel nyitom meg e kiállítást. 1992-ben Pócs Péternek, Judit édesapjának plakátjait láthatták a bolyaisok, 1993-ban pedig a Szórakaténusz Játékmúzeum és Műhely nemeztakaróiból rendeztünk kiállítást, és az akkor rajz faktosokkal kis is próbáltuk ezt a kemény fizikai munkát igénylő technikát.

Pócs Judit 1994-ben végzett gimnáziumunkban. Művészek a szülei, így vonzódásán a művészetekhez nem lehetett csodálkozni. De mégis, úgy tűnt, nem tudja még, mihez kezdjen az érettségi után. Amihez kedve lett volna (művészeti főiskola), ahhoz egy hosszabb, kitartóbb felkészülés kellett volna, amire akkor még nem volt elég elszántság Juditban. Lehet, hogy úgy tűnt osztálytársainak és tanárainak is az ötéves érettségi találkozón, hogy elvesztegetett volt az az öt év, hiszen míg társa lediplomáztak, ő még bele se kezdett felsőfokú tanulmányaiba. De közben külföldi útjain kedvenc technikáját tanulmányozta, tapasztalatokat szerzett, olyanokat, amelyeket nem tanítanak a művészeti főiskolán. Sikerral felvételizett a Fiatal Iparművészek Stúdiójába, amelynek tagjai általában végzett iparművészek. És persze arra is rájött, hogy fontos a tanulás. Idén kezdte meg tanulmányait a Tanítóképző Főiskolán, de további célja a Képzőművészeti Főiskola Bábkészítő szaka. És én hiszem, hogy meg fogja valósítani álmait Judit, mert eközben nemcsak nemezről és művészetekről tanult, hanem elszántságról és kitartásról is.

Egy pár szó hadd szóljak magáról a technikáról is, bár itt Kecskeméten, remélem, nincs olyan gyerek, aki egyszer sem gyúrt volna nemezlabdát a Szórakaténusz Játékműhelyben vagy valamilyen kézműves táborban. Nagyon ősi a technika. Belső-Ázsiából származik, honfoglaló őseink is ismerték, de a nyugati kultúra térhódításával majdnem teljesen feledésbe merült. Pedig nagyon egyszerű a technika, nem kell hozzá szövőszék vagy egyéb kellék, csupán meleg víz, szappan és kézi erő, gyúrás és persze maga az állati szőr, a gyapjú. A gyúrás hatására ezek a szálak erősen kötődnek egymáshoz és egy nagyon stabil szerkezet alakul ki ezáltal. A nemezt takarók, szőnyegek és a bizonyos ruházati darabok készítésére használták, zömében sík jellegű munkákra.

Judit munkái azért érdekesek különösen, mert kiléptek a térbe, szobrok, plasztikák születtek ezzel a technikával.

Magamnak azt kívánom, hogy legyen még alkalmam volt bolyais kiállítását megnyitnom, amely ilyen színvonalas, még akkor is, ha nem én fedeztem fel, és nem miattam lett alkotóember!

(Rajz-matematika szakos tanárnő, 1993-tól tanít a Bolyaiban. Idézett írása az 1999. évi Bolyai-napok kiállítás-megnyitóján hangzott el, december 13-án. Megjelent a 19. (2000. februári) számban, a 8. oldalon.)

Dr. Mészárosné Nyitrai Éva

Egy magyartanár feljegyzéseiből

1987. szeptembere

Közel 150 elsős diák, 12 tanár, igazgató, festékszag. Évnyitó. Ki kérjek fel, hogy szavaljon? **Tímea és Mónika** tehetséges gyerekek – ajánlja Székiné, az új Hunyadi-iskola igazgatója.

Valamennyi verseny, valamennyi ünnepség megrendezése egy ember feladata. A lelkesedés átsegített bennünket a nehézségeken. Bánhalmi Zsuzsa harmadik helyezést ért el a megyei Szép magyar beszéd versenyen.

1988. szeptember

Új arcok. A tanárok és a tanulók létszáma duplájára emelkedett. Igazgatóhelyettesünk is van: **Klárika**. Valamennyiünk „anyja”, őszinte, tiszteletreméltó egyéniség. Példakép. Megalakul a magyar munkaközösség. **Bolyai János! – a névadó**. Ünnepegy. Pályázatok. Tehetséges diákok.

1990. decembere

Diákköltők Pintér Lajos társaságában. Egyre több az ötlet, egyre több a tehetség! Valami elkezdődött!

Már nem a KMP megalakulásának 75. évfordulóját ünnepeljük, hanem az 56-os eseményekre emlékezünk.

1991. májusa

Eső. Könnyek. Ballagás. Vendégek zivaja. „**Kiléptek az Élet kapuján...**” meg „**Régi iskola...**” De mitől olyan „rég”i? Hull a vakolat, repedeznek a falak. Már négy éve?

Elballagott az osztályom. Miért sírtál **Zsuzsa**, amikor a búcsúbeszédet mondtad? Napokig nem tudok bemenni a kiüresedett osztályba. Csak a falon „vannak jelen”, az aranyköpések papírra vetve. **Gyorsa Zoli, Joó Edina, Angeli Adrien**, mit csinálsz most **Varga Emese, Lindinger Bori**? Mi „lett” veled, emberke?

Új arcok. Tanárok jönnek, tanárok mennek... **Iréneke**. Klárika szerepét veszi át. Hozzá mindig oda lehet menni, meghallgat, megért, tanácsot ad. A könyvtár is egyre gazdagabb.

Részlet egy munkaközösségi beszámolóból:

„Évek óta tapasztalható, hogy egyre jobb képességű tanulók jelentkeznek gimnáziumunkba, akik általános iskolai eredményeiknek megfelelően megállják helyüket. A felvett tanulók megalapozott nyelvtani ismeretekkel rendelkeznek, pontosan felismerik a szófajokat, a szintagmákat, biztosan elemeznek összetett mondatokat.”

Csak a helyesírással és az olvasási készséggel ne lenne gond!

Egy év programjából:

Helyesírási felmérés. Megemlékezés október hatodikáról. Megemlékezés október huszonharmadikáról. Iskolai helyesírási verseny. Arany János irodalmi verseny. OKTV. Arany János balladamondó verseny: **Dinnyés József** műsora. Diákköltők találkozója **Buda Ferenc**cel. Édes anyanyelvünk verseny. Szép magyar beszéd verseny. Feladatmegoldó verseny. Megemlékezés március tizenötödikéről. Ballagás. Továbbképzések. Szaktanácsadói látogatás. Évzáró... Évnyitó.

1995.

Kovács Krisztina az országos helyesírási versenyen hetedik lett! Legjobb szavalóink: **Tóth Emese, Gáspár Kati, Vasvári Sarolta**. A műelemző pályázat nyertese **Szabó Annamária**. A Szép magyar beszéd verseny legjobbjai: **Borsi Ágnes és Pálvölgyi Bea**.

1996.

Érettségi dolgozatokat javítok. Ti is elmentek! **Árkossy Csilla, Bimbó Krisztina, Bognár Zsuzsa...**, **Villám Andrea, Paprika Ági** – miért kerülsz mindig utolsó helyre a névsorban?...

Valószínű, már nem lesz osztályom...

(Magyar-könyvtár szakos tanárnő, iskolaalapító. 1987 óta dolgozik a Bolyaiban. Írása a 9. (1996. decemberi) számban jelent meg, a 10. oldalon, valamint a Tíz év könyvében.)

Milotay Orsolya

Mit jelent neked a Bolyai?

Életünk egyharmadát tanulással töltjük. Az óvodától az egyetemig számtalan közösségben formálódunk. Egyesek szerint a középiskolában töltött idő vagy négy hosszú és kemény évként, vagy remek négy esztendőként marad meg emlékezetünkben. Hogy a legfontosabb, a legkritikusabb, a legnehezebb vagy a legszebb időszaka volt-e ez életünknek, arra majd 20-30 év múlva kapjuk meg a választ.

Diákként jó érzés ebbe a gimnáziumba járni. Új a sulis. Tízéves. Nem az ódon falak, a márványlépcső hűvös méltósága készítetett arra, hogy elsős kisdíákként átlépjem az iskola kapuját, hanem az intézményről kialakult vélemény. Mit voltak ezek? Csábítottak az iskola külföldi kapcsolatai, a rendezvények és a felsős diákok. Másodsorban ki akartam szabadulni abból a „világból”, amiben addig éltem. Tudni akartam, milyen az, ha újból bizonyítani kell, milyen „tisza lappal” kezdeni, új barátokat szerezni. De hogy ezekért milyen kemény matekórákat és izzasztó bolyais köröket kell majd futni, azt még nem tudtam.

A tanulásban komoly követelményeket állít elénk az iskola, néha még túlzásokat is. Emellett azonban van lehetőségünk sportolásra, színes programokra is, melyek kezdeményezése a mi kezünkben van.

S ha belegondolunk, hogy ezt a négy évet azért csináljuk végig, hogy utána tovább tanuljunk, legyen belőlünk valaki.

Pár év múlva világossá válik, kinek érte meg, kinek nem.
(1998-ban érettségizett a „B” osztályban. A tízéves jubileumra megjelent körkérdésre válaszolt, amely 1997. decemberében, a 12. számban jelent meg, a 11 oldalon.)

Milotay Orsolya: „Nagyon szeretek élni...”

Egy olyan diáktársat szeretnék bemutatni, akinek az élete, a cselekedetei minden téren pozitívumot mutatnak. Milotay Orsolya, Bolyai-díjas, 1998-ban érettségizett a „B” osztályban. Kitűnő tanuló volt a négy év alatt, angol és olasz nyelvekből középfokú nyelvvizsgával rendelkezik.

– **Mikor ebbe a suliba kerültél, hogyan élted meg?**

– A továbbtanulást nagy vita kísérte a családban. Az ÉZI-be jártam. Szóba jött a Katona, de nem tetszett. Végül ide a nyelvszak csábított, és az, hogy akkor nem kellett matekból felvételizni, ha valaki angolos osztályba ment.

– **Milyen volt a közösség, könnyen megszoktad?**

– Ó... nem..., eleinte rossz volt. Nem volt itt ismerősöm. Az én osztályomba sokan érkeztek a Rákócziból és Lajosmizséről. Érthető, hogy ők egy tömböt alkottak, és nehéz volt közéjük beilleszkedni. De végül csak sikerült. Szerintem az is probléma volt, hogy hiányzott az összetartás, ami persze negyedekre kialakult.

– **Téged úgy ismertek meg, hogy különleges vagy, más, mint a többiek. Őszintén, hogy látod ezt?**

– Én mindig bizonyítani szeretnék, és általában ez meg is szokott valósulni. Amivel én ki tudtam tűnni a többiek közül, az a zene volt és a tanulmányi munkám. Nem vagyok én különleges. Dolgozni kellett, ennyi az egész...

– **Mit jelent számodra a zene?**

– Életem szerves része volt, és még ma is az. Eleinte énekeltem, fuvoláztam, majd a gitár húrjait is pengettettem. A zene engem kikapcsol, nehéz ezt elmagyarázni.

– **Művészlélek vagy?**

– Igazándiból nem, csak így neveltek. A családban is szeretik a zenét.

– **Te végig kitűnő voltál, ugye?**

– Nem, sajnos nem. Mikor hetedikes voltam, akkor énekből négyest kaptam, és az nagyon elszomorított. Utólag már nevetek az egészen. Különben nem nagy dolog kitűnőnek lenni, csak szorgalmasan kell tanulni és dolgozni. Figyelni kell az órán. Én a suliban a lecke felét mindig megtanultam.

– **Te nem szeretted a reáltárgyakat, mindig ezt mondtad. Mégis – azokból is kitűnő voltál. Erre adj választ!**

– Először is, szerencsés tanárt kell kifogni. Másodszor: sokat kell gyakorolni. Ha valaki ötös valamiből, nem biztos, hogy azt annyira tudja, de ha látják rajtad, hogy akarsz, akkor segítenek. Az akarás egy fél jegy vagy talán egész is.

– **Mit vársz az élettől?**

– „*Mindent!*” *Nagyon szeretek élni.* Szeretem a mozgolódást, az embereket. Azt szeretném, ha az életem teljes lenne, nagy családról álmodozom. Szeretnék eljutni a világ minden részébe. Álmom, hogy beutazzam a kontinenseket. Gondolkozom, hogy légiutas-kísérőként dolgozzam egy pár évet, hiszen úgy könnyebb lenne utazgatni.

– **Milyen az ideális partner?**

– Legyen rokonszenves, szerény. A szlogenjeink nem kell, hogy megegyezzenek. A legfontosabb, hogy emberileg teljes legyen. Legyenek céljai, tervei, amiket próbál véghezvinni. A belső énje fontos. Minden cselekedete legyen teljes.

– **Van példaképed?**

– Persze, a dédnagyanyám. Szívós ember volt, sok mindent kibírt. Óriási alkalmazkodóképessége volt neki, és okos volt. Több nyelvet beszélt.

– **Ars poeticád?**

– Emberségesebb kort szeretnék. Ebben a rohanó világban, legyen az élet egy picit nyugodtabb, de csak egy picit, mert „*a túlzott rend – temetővé változtatná a világot.*”

(*A beszélgetés Farkas Csaba Egész egyszerűen: Bolyai c könyvében volt olvasható, a 20. oldalon.*)

Nagy Krisztina

Bűbájoskodás

Hogyan lehetne meghódítani őt? A válasz egyszerű: el kell bűvölni! Ami eredetileg semmi mást nem jelent, mint „közönséges” *varázslást, boszorkányságot, vajákoskodást.* S hogy a párkeresés sosem volt egyszerű, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy milyen sokféle módja van mindenféle a szerelmi varázslásnak.

Íme, mindjárt egy általánosan elterjedt módszer az 1684-es kolozsvári recept szerint: „*A zöld békát, ha egy új fazékba teszik, új fedővel befedik, hangyaboly közé ássák, és a húsa leemésződik a csontjával: valakit annak csontjával megérint valamely asszony vagy lány: csak szeretni kell azután a férfinak.*”

Másutt és mások tovább finomítják ezt a békás módszert, nyilván a nagyobb hatékonyság érdekében. Van, aki esküszik rá, hogy csak Szent György-nap előtt fogott béka „működik”, s az is csak akkor, ha az újhholdat megelőző napfelkeltekor ássák el, más falu határában. Külön felhívják a figyelmet egyes források arra is, hogy azonnal el kell szaladni a tetthelyről, mert a hangyacsipéstől a béka sivalkodni kezd, s aki ezt meghallja, megsüketül.

Nem is veszélytelen dolog tehát szerelmi varázslással foglalkozni: kínos helyzet, ha a megbűvölt forró vallomása csak süket fülekre talál. Arról nem is beszélve, hogy a módszer nem garantáltan eredményes, viszonyt ez a szerencsétlen békán már nem segít, pedig ő – mint minden hüllőnk, kételtünk – védett állapot.

Szívesebben ajánljuk tehát a következő, a Csetra mellékéről való receptet – *csak nőknek!* A dolog egyszerű: a kiszemelt fiú, vagyis legény gatyafűzőjéből, gatyájából és ingéből lemetszeni észrevétlenül egy-egy darabot, ezt otthon csészébe kell tenni, be kell ásni a *hőkübe*, és be kell sározni. Ha ettől sem szeret bele a kiválasztott legény a leányba, akkor semmitől.

Akinek netán nincs otthon hőküje (vagy van, csak ő nem tudja, mi az), annak azt ajánljuk, hogy kenyérmorzsát, sót és kéményseprő seprűjéből egy kis vesszőt kössön egy zacskóba, s azt hordja a harisnyakötőjén.

Emellett helyes még egy kis sót a tűzbe dobni, és azt mondogatni: „*Úgy égjen a szíve és a lelke utánam, ahogy ég a só a tűzben!*”

Végezetül még egy nem nagy „anyagigényű”, de igen hatásosnak látszó eljárás Nagyszalontáról. Csak annyi kell hozzá, hogy a leány a legény lábnyomát leforrázza, a sarat ujjnyi vastagon felkaparja belőle, és a sárból egy kis emberkét gyúrjon. Miközben ezt az emberkét szurkálja, azt kell mondania: „*Nyugodt pihenésed addig ne legyen, míg énhozzám el nem jössz, és engem el nem veszel.*”

Előbb-utóbb eljön a legény. Addig meg jól el lehet tölteni az időt az ilyen bűbájoskodással.

(1992-ben érettségizett az „A” osztályban. Írása *Mi újság?* 1991. decemberi számában jelent meg, a 21. oldalon. Átvette a *Tíz év könyve* is a 114. oldalon.)

Nagy Józsefné

Közös munka az alma materben

– **Ön számára mit jelent az Irinyi út 49?**

– Itt nem csupán a Bolyairól van szó. Ha nem itt tanítanék, akkor is azt mondanám, hogy nekem az iskola nem csupán munkahely. Való igazság, hogy szeretem a gyerekeket. Minden diák egyéniség. Mindenki hordoz magában pozitívumokat, akármeckora csibész is az illető, csak azt meg kell találni.

– **Mikor került ebbe az iskolába?**

– 1989-ben kerültem ide. Jól érzem itt magam, mert sok érdekes program van.

– **Ha egy osztály leérettségizik és elmegy, akkor ön ezt hogyan éli meg? Természetes dolog, hogy a diákok jönnek és mennek? Mit érez ilyenkor egy tanár?**

– Én annak tudok a legjobban örülni, ha a diákok úgy hagyják el az iskolát, hogy fájó szívvel válnak meg tőle. Ez azt jelenti, hogy nekik is jó volt. A lényeg, hogy valamit átadjunk nekik, emberséget, tisztességet. Az ember minden osztályra, amelyikben tanított, ha homályosan is, de évek múlva is visszaemlékezik. Természetesen van olyan társaság, amelyiket nehezen tudja az ember elfogadni szeptemberben, hogy más nincsenek. Ti ilyenek lesztek számomra. A 12. A osztály hiányozni fog nekem egy ideig. Úgy érzem, hogy ez az osztály más volt, mint a többi.

– **Miért voltunk mi mások?**

– Még ezt most nem értitek. Nálatok volt egy óriási összetartás, ami negyedikre alakult ki, én ezt így érzem. Ti külön-külön egyéniségek voltatok. Én mindig jókedvvel mentem be hozzátok matekra. Elég, ha nézem a „tízórás kosárgálát”. Olyan rendezvény még ebben az iskolában nem volt. Ahhoz, hogy valakik olyat szervezzenek, óriási összetartás kell. Jó, lehet, voltak főszervezők, de mégis egy osztály csinálta. Legalábbis mi, tanárok, így érzéltük.

Tényleg hiányozni fog nekem az osztály, de ez az élet törvénye. Kívánok nektek sok sikert az életben!

(Matematika-földrajz szakos tanár, 1989-től tanít a Bolyaiban. A beszélgetés Farkas Csaba: Egész egyszerűen: Bolyai c. könyvéből való, a 11. oldalon jelent meg.)

Németh Erzsébet

Vág a zuhany

Vág a zuhany
Sikít az emlék
Lemosom magamról
a nagyváros szennyét
Rám erőszakolt pózokban
felnőttként viselkedek
De óceán-mélyben, fényévnnyiről
néha felsír az elfojtott gyerek

Menekülünk

Menekülünk. Befogadtalak.
Vigyáztam rád. Szerettelek.
Szerettél. Vigyáztál rám.
Befogadtál. Most én menekülök.

Így

Halvány a lángunk,
sápadt a fényünk,
így éldegélünk,
így éldegélünk.

Remeg a lábunk,
csuklik a térdünk,
semmi esélyünk,
semmi esélyünk.

Merev a sablon,
rövid a létünk,
így beleférünk,
így beleférünk.

Átutazó

Hull a levél,
Ásít a tó.
Nyögnek a fák, átutazó.

Üldöz a szél,
Kísér a hó,
Merre indulsz, átutazó?

Élet újul,
Érezni jó,
Elkísérnél, átutazó?

Tavasza nyár,
Lüktet a tó,
Megint ősz lesz... Átutazó!

Messze

Suttog az éj
ölelni hív a mozdulat
és megteszem, bár tudom
reggelre semmi sem marad
most neked ad a pillanat
hogyan elvegyen majd
egy pillanat alatt

izzik a képzelet
a tűz felhevít, átjár
ölel a kar, kulesol a láb
és simogat, csókol a száj
most nekem ad a pillanat
hogyan elvegyen majd
egy pillanat alatt

fagyos a konyha zöld köve
csak a kávé forró
jó lenne aludni még
érezed, hogy sírni volna jó

hűvös, kimért szavak
messziről érnek el téged
fáradt, ideges mozdulat
rejt el azt, ami éget

kabátot, cipőt veszel
csak a pályaudvar vár
perzsel a tavaszi fény
bár messze járnál már

(1992-ben végzett az „A” osztályban. Első diákköltő-felfedezett volt. Versei az Egyedül táncolok c. kötetben jelentek meg 1996. decemberében, a 9. szám mellékleteként. Végzett külkeres.)

Néhány gondolat az egyedül táncolókról

„Németh Erzsébet, vagy ahogy sokan hívtuk, **Zsóka**... Először ő „próbált” ki engemet a diákok közül, hogy mit is szólok a verseihez. Egy témazárója mellé odacsempészte verseit, kockás papíron. Mondanom sem kell, otthon, „megtalálva” ezeket a javítás késedelmet szenvedett. Másnap az órán minden bejelentés nélkül felolvastam három versét, szóltam is aztán róluk. Az osztály meg se rezdült. Megszokták már, hogy a tananyag mellé sokszor beviszek „élő” irodalmat is. A **Rossz vagyok** c. vers ritmikai elemzésénél láttam, hogy Zsóka „maga elé néz”. Csak „ketten tudtuk” az igazságot. Amikor közöltem az osztállyal, hogy a szerző márpedig itt ül közöttük, leírhatatlan percek következtek. Mindenki – mintegy varázsütésre – elkezdett tapsolni... Így kezdődött.

Írt aztán verset receptre, orvosi igazolására, kijavított kémia témazáróra, tankönyvbe. Könnyed hangú, hangulatában derűs, dalos, személyes versíró. Remek a ritmus- és formaérzéke. „**Rosszá teszek, megtiporlak, / Porrá törlek, összezúzlak...**” vagy: „**Hull a levél / ásít a tó, / nyögnek a fák, átutazó.**”

Írt Majakovszkij-féle ún. „lépcsős verset”, de *kalligrammát* is. Sőt *haikut* – iskolai feladatként. Szép emlék számomra – gondolom az akkori fakultációs csoportom számára is –, amikor az **Ellentétek** c. kis versikéjét közösen „fejtettük meg.”

Zsóka éli-írja a verset. Akarja az életet. Könnyen ír – mindenről. Közvetlen, jópofa humorát kedvenc tantárgyának versbe szedésével is bizonyította az **Óda a salétromsavhoz** c. *kémiko-liriko* kis opusával. A **Lelki tavasz** c. vers rá vall, ám a többit is ajánlom az olvasónak.

**„Kongott már az üresség bent,
Minden dallam világgá ment.
Attól féltém, örökre tán,
De most kikiabál újra belőlem
Az életkedvem.”**

Kovács István

(Elhangzott a verseskötet bemutatóján, 1996. decemberében. A szöveg a 10. (1997. áprilisi) számban, a 27. oldalon jelent meg.)